

Miten Sote- työparityöskentely alkaa **terveydenhuollon** mielenterveys- ja päihdepalveluissa?

Tämä ohje koskee sote-työparityöskentelyä sosiaalihuollon miepä-palveluiden ja perusterveydenhuollon miepä-palveluiden välillä, joissa on lakisääteinen yhteensovittamisvelvoite. Palveluiden tarvetta tulee aina arvioida kokonaisuutena.

Jos asiakkaalla on muiden sosiaalipalveluiden tarvetta, voit soveltaa tätä ohjetta, ottaa yhteyttä asiakas- ja palveluohjaus Soihutuun ja tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa asiakkaan tuen tarpeen perusteella.

Muistathan myös sovittaa yhteen asiakkaan terveydenhuollon palvelut ja turvata hoidon jatkuvuus yhteistyössä eri terveydenhuollon toimijoiden kanssa.

Mistä tiedän, milloin asiakkaalla on tarve sosiaalihuollon miepä-palveluihin tai sote-työparityöskentelyyn

Kun asiakas on selkeästi kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan.

Kun sinulla nousee huoli asiakkaan arjen hallinnasta, kotona pärjäämisestä, perheen tilanteesta tai taloudellisesta tilanteesta.

Kun sinulla tulee olo, ettet selviä asiakkaan asioissa yksin terveydenhuollon asiantuntijuudella ja kaipaat tukea työskentelyysi.

→ Oman arvioinnin tukena voit hyödyntää SOTE-työparityöskentelyn tunnusmerkkejä.

Jos olet epävarma, voit aina konsultoida nimettömällä asiakasasialla alueesi Soihtua (alle 65-vuotaat) tai ikääntyneiden asiakasohjausta (yli 65-vuotiaat).

Tunnusmerkit

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluiden SOTE-integroituun työpari työskentelyyn

Miepä asiakkaan elämänhallintaan liittyviä haasteita:

Asumiseen liittyvät haasteet: asumisen haasteet, asumisen vaarantuminen, häätö tilanteet, puutteelliset asuinolosuhteet, asunnottomuus, hamsraus

Talouteen liittyvät haasteet: taloudellisten asioiden hoitamattomuus, hallitsematon rahankäyttö, velkaongelma, edunvalvontaprosessit, etuuksien hakemisen haasteet

Alakulttuuriin liittyvät haasteet: käytöshäiriöt, turvattomuus, hyväksikäyttö, väkivalta, tapaturmat, rikokset, rikosseuraamukset, ihmiskauppa, prostituutio

Monialaiset etuusasiat: pitkittynyt työttömyys, toistuvat sairasmomat, eläkeselvittelyt

Ihmissuhteisiin liittyvät haasteet: sosiaalinen verkosto puuttuu, eristäytyminen, läheisten huoli, alaikäiset lapset tai muut huollettavat

Terveyteen liittyvät haasteet: asiakkaan kokemus terveydestä heikko, monimutkainen terveydenhuollon kokonaisuus, lääkityksen laiminlyönti, puuttuva diagnostiikka (kehitysvamma, neopsy), seksuaaliterveys, itsetuhoisuus, puutteellinen hygienia

Sosiaalihuollossa terveydenhuollon palveluiden tarve:

- erilaiset terveysongelmat, arjessa selviytymisen haasteet, toiminta- ja työkyvynpuutteet tai kuntoutustarpeet

Terveydenhuollossa sosiaalihuollon palveluiden tarve:

- huoli arjen hallinnasta, kotona pärjäämisestä, perheen tilanteesta tai taloudellisesta tilanteesta

Paljon yhteydenottoja tai käyntejä	Toistuvat peruuttamattomat ajat	Hoidon- tai palveluiden keskeytykset
Huono sitoutuminen	Ei kykene hakemaan apua	Ei näe avun tarvetta muun sairauden vuoksi
Akutsoitunut tai kriisitilanne	Jumiutunut tilanne	SOTE interventiot ei yksin onnistu
Usea yhtäaikainen tuen tarve	Psykiatrinen pitkäaikaissairaus ei hoitotasapainossa tai hoitokontaktia ei ole	Päihde- ja/tai riippuvuus-käyttäytymistä

"Asiakas saa sote-työparilta avun nopeammin, eikä tilanteet pitkity tai eskaloitu"

"Terveydenhuolto joutuu hoitamaan paljon sosiaalipalveluiden asioita ja päinvastoin"

"Asiakkaan kokonaistilanne pitää nopeasti selvittää, jotta asiakkaan ei tarvitse kertoa asioita moneen kertaan - Vältetään turhaa ajankäyttöä ja päällekkäistä työtä"

Kun asiakkaalla ilmenee sosiaalihuollon miepä-palveluiden tarve:

- ! Asiakkaalle tulee kertoa, että hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdepalvelut koostuvat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Palveluita yhdistetään asiakkaan edun mukaisesti, jotta asiakas saa parhaan mahdollisen avun.
- ! Asiakkaalle voi kertoa, että Varhassa käytämme SOTE-työparimallia palveluiden väliseen yhteistyöhön.
- ! Kerro asiakkaalle, että tarvitsemme hänen suostumuksensa yhteistyön tekemistä varten ja tietojen vaihtoon. Täyttäkää kirjallinen suostumuslomake yhdessä.

Kartoita **kysymällä asiakkaalta** onko hänellä asiakkuus sosiaalihuoltoon, ja jos mahdollista, täsmennä mihin palvelutehtävään tai yksikköön. Kartoita myös **kysymällä asiakkaalta** onko asiakkaan kanssa samassa taloudessa asuvalla tai asiakkaan alaikäisellä lapsella asiakkuus sosiaalihuoltoon.

Sosiaalihuollossa on sovittu, että palvelutarpeen arvioinnin hoitaa Soihtu (alle 65-vuotiaat) tai ikääntyneiden asiakasohjaus (yli 65-vuotiaat), jos asiakkaalla, hänen perheenjäsenellään tai alaikäisellä lapsellaan ei ole sosiaalihuollon asiakkuutta. Yhteydenotto tehdään tällöin Soihtuun tai ikääntyneiden asiakasohjaukseen.

Jos asiakas, hänen perheenjäsenensä tai alaikäinen lapsi on sosiaalihuollon asiakas, jossakin palvelutehtävässä (työikäisten palvelutehtävä, päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut, vammaispalvelut, ikääntyneiden palvelut, lapsiperheiden palvelut tai lastensuojelu), palvelutarpeenarvioinnin hoitaa kyseisen palvelutehtävän työntekijä, johon tuen tarve liittyy, yhteistyössä jo olemassa olevan palvelutehtävän työntekijän kanssa. Tarvittaessa otetaan yhteyttä jo olemassa olevaan palvelutehtävän työntekijään, Soihtuun tai ikääntyneiden asiakasohjaukseen.

On asiakkuus sosiaalihuollon miepä-palveluihin

- Kysy asiakkaalta vastuutyöntekijän / muun työntekijän nimeä ja yhteystietoja
 - Jos asiakas ei osaa kertoa työntekijän nimeä tai yhteystietoja, voit asiakkaan luvalla
 - tiedustella asiaa alueen sosiaalihuollon miepä-työntekijöiltä yhteystietolistan avulla tai
 - tiedustella asiaa alueen Soihdusta / ikääntyneiden asiakasohjauksesta tai
 - tiedustella asiaa alueen SO miepä -yksikön sähköpostista
- Ole yhteydessä asiakkaan sosiaalihuollon työntekijään, kerro asiakkaan sosiaalihuollon miepä-palveluiden tarpeesta / tee ilmoitus ja sovi yhteisvastaanotto asiakkaan asioissa, jolloin pääsette aloittamaan yhteistyön / osallistumaan palvelutarpeen arviointiin
- Asiakkaan tuen tarpeen perusteella yhteistyö voi olla kertaluonteista, monialaista yhteistyötä tai suunnitelmallista ja pitkäkestoista sote-työparityöskentelyä
- Jos asiakas kieltää sinua olemasta yhteydessä sosiaalihuoltoon
 - Käy asiasta keskustelua asiakkaan kanssa ja tuo esiin asiakkaan etua
 - Mikäli huolesi on suuri ja ilmoitusvelvollisuus täyttyy, tee ilmoitus sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi Soihtuun / ikääntyneiden asiakasohjaukseen, kerro siitä asiakkaalle ja perustele se.

Ei ole asiakkuutta sosiaalityön miepä-palveluihin

- Ohjaa asiakasta ottamaan yhteyttä Soihtuun / ikääntyneiden asiakasohjaukseen itsenäisesti, jos asiakkaan toimintakyky on erinomainen tai hyvä eikä työntekijän ilmoitusvelvollisuus täyty tai
- Tehkää yhdessä asiakkaan kanssa kirjallinen yhteydenotto Soihtuun / ikääntyneiden asiakasohjaukseen, jos asiakas näin toivoo tai hänen toimintakykynsä vaatii sitä tai
- Tee yhteydenotto Soihtuun / ikääntyneiden asiakasohjaukseen asiakkaan suostumuksella hänen puolestaan tai
- Jos asiakas kieltäytyy ja ilmoitusvelvollisuus täyttyy, kerro asiakkaalle asiasta ja perustele se. Tee ilmoitus Soihtuun / ikääntyneiden asiakasohjaukseen.
- Ilmoita Soihtuun / ikääntyneiden asiakasohjaukseen omat yhteystietosi ja mainitse olevasi asiakkaan omahoitaja (tai muu) ja osallistuvasi mielelläsi palvelutarpeen arviointiprosessiin

Jos asiakkaalla on jo asiakkuus sosiaalihuollon miepä palveluihin (työikäisten palvelut tai päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut), voit aloittaa sote-työparityöskentelyn asiakkaan sosiaalihuollon vastaavan työntekijän (tai muun nimetyn työntekijän) kanssa.

Jos asiakkaalla on asiakkuus sosiaalihuollon muuhun kuin miepä palveluiden palvelutehtävään, voit osallistua palvelutarpeen arviointiin sosiaalihuollon miepä palveluiden työntekijän sote-työparina, ja jatkaa hänen kanssaan sote-työparityöskentelyä.

Mikäli asiakkaan palvelutarpeen arviointi tehdään Soihdussa / ikääntyneiden asiakasohjauksessa, voit osallistua palvelutarpeen arviointiin Soihdun / ikääntyneiden asiakasohjauksen työntekijän sote-työparina. Kun asiakkaan sosiaalihuollon miepä palvelut alkavat, toimii miepä palveluiden asiakkaan sosiaalihuollon vastuutyöntekijä (tai muu nimetty työntekijä) sote-työparinasi.

Suostumus tietojen vaihtoon:

[Yhteiset lomakkeet](#)

[Varsinais-Suomen hyvinvointialue Suostumus monialaiseen yhteistyöhön 25.9.2023.pdf](#)

[Varsinais-Suomen hyvinvointialue Suostumus monialaiseen yhteistyöhön Ohje 25.9.2023.pdf](#)

Mihin olen yhteydessä:

Varhan miepä-työtä tekevät työntekijät alueittain ja yksiköiden sähköposti osoitteet:

linkki listaan

Avoterveydenhuollon hoidontarpeenarviointi

[Hoidon tarpeen ja kiireellisuuden arviointi | Varha](#)

Avoterveydenhuollon yksiköiden viranomaisnumerot:

[Avoterveydenhuollon viranomaisnumerot sisäiseen käyttöön.pdf](#)

Soihtu

- Alle 65-vuotiaiden asiakkaiden sosiaalihuoltolain mukainen ohjaus ja neuvonta, palvelutarpeen arviointi ja lastensuojelutarpeen arviointi toteutetaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueella alueellisissa Soihtu-tiimeissä.

[Asiakas- ja palveluohjaus Soihtu \(sosiaalihuollon neuvonta, ohjaus ja palvelutarpeen arviointi\) | Varha](#)

[Ilmoitus/yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi \(huoli-ilmoitus\) | Varha](#)

[Lastensuojeluilmoitus | Varha](#)

[Ennakollinen lastensuojeluilmoitus | Varha](#)

Ikääntyneiden asiakasohjaus

- Yli 65-vuotiaat asiakkaat

suomeksi p. 02 262 6164 (klo 9–15)

ruotsiksi p. 02 262 6174 (klo 9–12)

[Ikääntyneiden yhteydenottopyyntö | Varha](#)

[Ilmoitus/yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi \(huoli-ilmoitus\) | Varha](#)

Sosiaali- ja kriisipäivystys

- Kiireellisen ja välttämättömän avun tai tuen tarve, esim:
 - akuutti huoli lapsen tai perheen tilanteesta, olosuhteista tai turvallisuudesta
 - akuutti huoli aikuisen tai vanhuksen pärjäämisestä kotona
 - perheväkivaltatilanne
 - akuutti kriisiavun tarve traumaattisessa kriisitilanteessa (esim. onnettomuus, läheisen äkillinen kuolema, väkivaltatilanteet, vakava vammautuminen tai sairastuminen, tulipalo)

Sosiaalipäivystyksen asiakaspuhelinnumero: 02 262 6003 (24/7).

[Varsinais-Suomen sosiaali- ja kriisipäivystyspuhelin | Varha](#)

Hätätilanteissa

- soita 112.

Miksi terveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalveluissa tulee arvioida asiakkaan tarvetta sosiaalipalveluihin? miksi yhteydenotto on tehtävä? ja miksi meidän tulee tehdä yhteistyötä?

Velvoite arvioida sosiaalihuollon tarve:

Thl 50 a § **Kiireellisen hoidon edellyttämän arvion yhteydessä terveydenhuollon ammattihenkilön on arvioitava, onko potilaalla ilmeinen sosiaalihuollon tarve.** Jos tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava potilas hakemaan sosiaalipalveluja tai, jos tämä antaa siihen suostumuksensa, otettava yhteyttä hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen.

Jos suostumusta ei voida saada ja potilas on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, terveydenhuollon ammattihenkilön on tehtävä ilmoitus sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle lastensuojelun tai muun sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä.

Kiireellisessä tilanteessa terveydenhuollon ammattihenkilön on otettava yhteyttä sosiaalipäivystykseen.

THL 53 a § Terveydenhuollon ammattihenkilön on arvioitava, **onko potilaalla ilmeinen sosiaalihuollon tarve myös kiireettömän hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä.**

Shl 44 § **Asiakkaan hoidossa olevan lapsen tai muun henkilön hoidon ja tuen tarve on selvitettävä, kun asiakas: saa päihde- ja riippuvuustyön tai mielenterveystyön palveluja** tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden aikana tai ennen tarvittavien palvelujen saamista hänen kykynsä täysipainoisesti huolehtia hoidosta tai kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen. Velvollisuudesta ilmoittaa sosiaalihuollon tarpeesta hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle säädetään Shl 35 §:ssä.

Thl 70 § Lapsen huomioon ottaminen aikuisille suunnatuissa palveluissa: **Terveydenhuollon viranomaisten on järjestettävä välttämättömät palvelut raskaana olevien naisten ja syntyvien lasten erityiseksi suojelemiseksi.** Palvelut on järjestettävä **yhteistyössä sosiaalihuollon** viranomaisten kanssa.

Lapsen hoidon ja tuen tarve on selvitettävä ja lapselle on turvattava riittävä hoito ja tuki, kun lapsen vanhempi, huoltaja tai muu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaava henkilö saa päihde- ja riippuvuus- tai mielenterveyspalveluja tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden aikana hänen kykynsä huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen.

Yhteydenottovelvoite:

Shl 35 § Jos **terveydenhuollon ammattihenkilö**, sosiaalikuraattori taikka sosiaalitoimen, opetustoimen, liikuntatoimen, lasten päivähoiton, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen, työvoimaviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on **ohjattava henkilö** hakemaan sosiaalipalveluja tai **henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä** hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin.

Jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, on **tehtävä ilmoitus** sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä.

Lastensuojeluilmoituksen ja ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen tekemisestä säädetään lastensuojelulain 25 ja 25 c §:ssä

lökkään henkilön palvelutarpeesta ilmoittamisessa on lisäksi noudatettava, mitä vanhuspalvelulain 25 §:ssä säädetään.

Yhteistyövelvoite te-so:

Shl 41 § Monialainen yhteistyö: Palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon toteuttamiseksi toimenpiteestä vastaavan **sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että käytettävissä on henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista**. Jos henkilön tarpeiden arviointi ja niihin vastaaminen edellyttävät sosiaalitoimen tai muiden viranomaisten palveluja tai tukitoimia, **on näiden tahojen osallistuttava toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen**.

Sosiaalihuoltoa **toteutetaan yhteistyössä** eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen **palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden**. Työntekijän on oltava tarpeen mukaan yhteydessä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin sekä tarvittaessa henkilön omaisiin ja muihin hänelle läheisiin henkilöihin siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

Thl 32 § Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö: hyvinvointialueen järjestäessä terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä tämän lain mukaisia terveydenhuoltopalveluja **on terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tehtävä keskenään ja kunnan varhaiskasvatuksen kanssa sellaista yhteistyötä**, jota tehtävien asianmukainen hoitaminen sekä potilaan hoidon ja sosiaali- ja terveysten palvelujen tarve edellyttävät.

Jos sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi, päätösten tekeminen tai sosiaalihuollon toteuttaminen edellyttävät terveydenhuollon palveluja, **on hyvinvointialueen terveydenhuollon ammattihenkilön osallistuttava sosiaalihuollon toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen**.

Yhteistyövelvoite te-te:

Thl 28 § Päihde- ja riippuvuushoitoa saavalle potilaalle **on turvattava hänen tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuus**. Päihde- ja riippuvuushoitoa on toteutettava myös **perusterveydenhuollon ja erikoissairanhoidon yhteistyönä**. Potilaan siirtyessä hoitoa antavasta yksiköstä toiseen tai sosiaalihuollon laitos- tai asumispalveluihin on **turvattava tarpeenmukaisen hoidon jatkuvuus**.

[Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

[Terveydenhuoltolaki 1326/2010 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)